

Biuletyn Faunistyczny Polski Środkowej Kręgowce

- Rzadkie gatunki ptaków obserwowane na terenie Ziemi Łódzkiej w roku 2018
- Obóz ornitologiczny na zbiorniku Jeziorsko w roku 2018
- Akcja liczenia zimujących ptaków wodno-błotnych w Regionie Łódzkim w roku 2019

Biuletyn Faunistyczny Polski Środkowej

Biuletyn Faunistyczny Polski Środkowej Kręgowce jest pismem o charakterze informacyjnym. Powstał on na początku 1995 roku w celu możliwie szybkiego prezentowania informacji o aktualnie realizowanych przedsięwzięciach dotyczących fauny kręgowców Polski Środkowej. Adresujemy go do wszystkich zainteresowanych poznawaniem i ochroną zwierząt kręgowych tego obszaru.

REDAKCJA NAUKOWA:
dr hab. Tomasz Janiszewski

AUTORZY:
Adam Kaliński
Maciej Kamiński
Marcin Wężyk

PROJEKT GRAFICZNY I SKŁAD:
Artur Pędziwilk, Radosław Włodarczyk

DRUK:
Uniwersytet Łódzki

ŁÓDŹ, 16 MARCA 2019 (ZESZYT 22)

Rzadkie gatunki ptaków obserwowane na terenie Ziemi Łódzkiej w roku 2018

Marcin Wężyk

Piotrkowskie
Towarzystwo
Przyrodnicze

Przedstawiam zestawienie dokonanych w 2018 roku stwierdzeń gatunków ptaków rzadko występujących w naszym regionie. Prezentuję tylko wybrane obserwacje, które uznałem za szczególnie ciekawe spośród liczniejszych danych dostarczonych przez współpracowników Kartoteki Ornitologicznej Ziemi Łódzkiej. Zestawienie uzupełniono danymi z bazy ornitho.pl, informacjami publikowanymi na stronach internetowych www.ptaki.org.pl i www.komisjafaunistyczna.pl oraz na liście dyskusyjnej Mazowiecko-Świętokrzyskiego Towarzystwa Ornitologicznego.

Łabędź czarnodzioby *Cygnus columbianus*. W przeciwieństwie do poprzednich lat, wiosną stwierdzono mniejsze koncentracje niż jesienią. Poza obserwacją 15 os. 06.03 na zb. Sulejowskim (SK) i 67 os. 05.04 na stawach w Psarach (ŁM), wiosną obserwowano jedynie nieliczne stadka liczące do kilku ptaków. Podczas przelotu jesiennego największe stada zaobserwowano: 31.10 na stawach w Walewicach – 70 os. (KŚ), 05.11 na stawie Okręt – 37 os. i 12.11 na stawach w Borowie – 85 os. (ŁM). Zimowanie gatunku wykazano na zb. Sulejowskim, gdzie między 06.01 i 10.02 obserwowano do 15 os. (JD, MK, MW, SK) oraz 07.01 na stawach w dolinie Bzury: Walewice – 12 os., Okręt – 42 ptaki (ŁM).

Łabędź krzykliwy *Cygnus cygnus*. W 2018 roku nie stwierdzono gniazdowania gatunku na Ziemi Łódzkiej. W okresie migracji największe stada odnotowano: 06.03 – 18 os. na zb. Sulejowskim (SK), 10.03 – 19 os. na polach k. Kontrewersu w gm. Dalików (MMS) oraz 14.12 – 26 os. na stawach w Borowie i 10 os. na stawach w Psarach (RW). Zimujące ptaki stwierdzono: 07.01 – 26 os. na stawie Okręt (ŁM), 11.01 – 1 os. na stawach w Chociwiu (SK), 15.01 – 6 os. na zb. Sulejowskim (MW, SK) oraz na Pilicy 18 i 19.01 – 1 os. poniżej zapory w Smardzewicach (AS, RW, SK), 20.01 – 7 os. w Brzegu w gm. Rzeczyca (SK) i 20.01 – 1 os. w Paskrzynie (MW).

Bernikla obrożna *Branta bernicla*. Odnotowano jeden pojaw: 31.03 – 2 os. na stawach w Borowie (ŁM, PMI).

Bernikla białolica *Branta leucopsis*. Większość obserwacji pochodzi z zimy i wiosny, z dolin Bzury, Neru i zb. Jeziorsko. Liczniejsze wiosenne pojawy odnotowano: 11-18.03 – 12-14 os. na Jeziorsku (MMS, PMa, TM), 25.03 – 10 os. na stawach w Borowie (KŚ) oraz 05.04 – 7 os. w dol. Słudwi (ŁM). Podczas migracji jesienniej stwierdzono tylko kilka pojawów, w tym najliczniejszy 16.12 – 4 os. w dol. Bzury (KŚ). Zimujące ptaki obserwowano m. in.: 13.01 – 5 os. w dol. Neru (PMa), 03.02 – 13 os. na zb. Jeziorsko (MMS) i 04.02 – 11 os. na łąkach k. Warty (GK, TP).

Bernikla rdzawoszyja *Branta ruficollis*. Obserwowano czterokrotnie pojedyncze osobniki: 07, 13 i 15.01 w dolinie Słudwi (ŁM, KŚ, MDŁ, MMS) oraz 11.11 na zb. Jeziorsko (AK).

Bernikla kanadyjska *Branta canadensis*. Większość obserwacji pochodzi z odcinka Pilicy poniżej zapory zb. Sulejowskiego, gdzie od 24.02 do 04.03 stwierdzano 5 os. (MKo, MMS, MW), a od 17.11 do 16.12 – 10-11 os. (JD, MKa, MW, ZK). Ptaki były mało

płochliwe, a część miała hodowlane obrączki, co świadczy o ich pochodzeniu z niewoli. Ponadto obserwowano: 2 os. 11 i 17.03 na zb. Jeziorsko (MMS), 1 os. – 05 i 07.10 na stawach w Borowie (TP, ŁM) oraz 1 os. – 12.11 na stawie Okręt (ŁM).

Gęś krótkodzioba *Anser brachyrhynchus*. Pojedyncze ptaki obserwowano wiosną w dolinie Bzury: 04.03 w okolicach stawu Okręt (AK) oraz 11 i 22.04 na stawach w Borowie (ŁM).

Gęś mała *Anser erythropus*. W dniu 11.03 trzy osobniki obserwowano k.Włynia w dol. Warty (GK, SP).

Lodówka *Clangula hyemalis*. W dniach 22-23.12 na zb. Sulejowskim k. Bronisławowa obserwowano ptaka w upierzeniu samicy (JD, MKa, MKo, MW, MWi).

Uhła *Melanitta fusca*. Najliczniej obserwowana na zb. Sulejowskim: 15.01 – 10 os (SK), 04.02 – 12 os. (MKo, MW) oraz 01.12 – 26 os. (JD) i 16.12 – 11 os. (MKa, MW, ZK). Największe stado, liczące 13 os. obserwowano 17.12 na zb. Cieszanowice (MKo, MW). Ze zb. Jeziorsko pochodzą 4 obserwacje, w tym stwierdzenie z 31.12 stada liczącego aż 20 ptaków (TJ).

Markaczka *Melanitta nigra*. Trzykrotnie obserwowano pojedyncze osobniki: 05.01 i 22.12 na zb. Sulejowskim (JD) oraz 25.11 przy tamie zb. Jeziorsko (TM, TK, MD).

Bielaczek *Mergellus albellus*. Spośród blisko 40 stwierdzeń najliczniejsze stada odnotowano: 14.01 – 40 os. na zb. Jeziorsko (BL, RW) i 08.03 – 28 os. na zb. Sulejowskim (JD) oraz 15.01. – 14 os. na Pilicy w Smardzewicach (MW, SK). Poza tymi miejscami bielaczki obserwowano tylko: 21.01 – 1 os. na Pilicy w Tarasie (MW) oraz 07.01 – 2 os. i 04.03 – 1 os. na stawach w Walewicach (ŁM).

Szlachar *Mergus serrator*. Odnotowano kilka pojawów, przy czym najliczniej gatunek występował wiosną w dolinie Bzury: 22.04 - 5 os. na stawach w Borowie i 1 os. na stawie Okręt (ŁM). Pozostałe obserwacje pochodzą ze zbiorników: Góra Bałdrzychowska – 1 os. 23.04 oraz 21 i 30.12 (SL), Sulejowskiego: 08.11 – 1 os. (JS) i 01.12 – 2 os. (JD) oraz Jeziorsko – 12.11 – 1 os. (TJ) i 25.11 – 4 os. (TM, TK, MD).

Gęsiówka egipska *Alopochen aegyptiaca*. W dniach 08.09 – 13.10 obserwowano jednego, prawdopodobnie tego samego, ptaka na zb. Jeziorsko (TM, MF, MB, PJ, PH).

Ohar *Tadorna tadorna*. Podobnie jak w poprzednich latach gatunek gniazdował na zb. Jeziorsko (BL). Liczne obserwacje z okresu pozalęgowego pochodzą również z tego zbiornika, gdzie największe stada stwierdzono wiosną 10.04 – 19 os. i 05.05 – 15 os., natomiast jesienią tylko pojedyncze ptaki (RVV, TJ, TM, MMS, PJ). Poza Jeziorskiem gatunek wykazano jedynie na stawach w Chociwii 04.12 – 1 os. (SK).

Kazarka rdzawa *Tadorna ferruginea*. W dniu 13.01 obserwowano jednego ptaka w dolinie Neru k. Kazanowa (PMa).

Podgorzałka *Aythya nyroca*. Samce tego gatunku obserwowano dwukrotnie: 18.03 na

zb. Jeziorsko (TM) oraz 10.11 na zb. Sulejowskim (JD).

Ogorzałka *Aythya marila*. Najczęściej i najliczniej obserwowana na zb. Sulejowskim np. 17.11 – 8 os i 09.12 – 16 os. (JD). Na zb. Jeziorsko stwierdzano pojedyncze ptaki i niewielkie stadka: 14.01 – 3 os. (BL, RW), 26.12 – 4 os. (TM). Ponadto 13.01 – 4 os. na Warcie poniżej zapory (BL, RW) oraz 30.10 – 1 os. na stawach w Chociwii (SK).

Mandarynka *Aix galericulata*. Zimujące ptaki obserwowano w miejskich parkach: 06.01 – 1 os. w Piotrkowie Tryb. (MW) oraz 15.01 i 05.02 – 1 i 2 os. w Łodzi (TK). Wiosenne obserwacje pochodzą z 12.04 – 1 samiec przy ujściu kolektora GOŚ (MF) i z 30.04 – 1 samica w Nowosolnej (PM). Poza terenami miejskimi stwierdzono 1 os. – 01.12. na zb. Jeziorsko (PJ).

Perkoz rdzawoszyi *Podiceps grisegena*. Na stawach w Sarnowie stwierdzono 20 par lęgowych (tokujących lub wysiadujących gniazda) (TJ). Jedną parę obserwowano 21.04 na stawach w Słupi, jednak gniazdowania nie potwierdzono (MW).

Perkoz rogaty *Podiceps auritus*. Jedyna obserwacja pochodzi ze zb. Sulejowskiego, gdzie 13.10 stwierdzono 1 osobnika (JD).

Siniak *Columba oenas*. Stanowiska lęgowe i prawdopodobnie lęgowe wykazano na terenie gmin Rzeczyca, Czerniewice i Inowłódz (SK) oraz Warta (TJ) i Żychlin (ŁM). Przelotne ptaki najwcześniej obserwowano 25.02, a najpóźniej 18.11 – odpowiednio cn. 23 i 31 os. pod Puczniewem (SL).

Turkawka *Streptopelia turtur*. Terytorialne ptaki obserwowano: w dolinie Warty w gm. Konopnica, w dolinie Pilicy w gm. Przedbórz (2 stanowiska) oraz pod Goślubiem w gm. Piątek (TM, KMu, PB, MW, MK).

Gołąb okularowy *Columba guinea*. W dniach 11-12.11 na polach pod Puczniewem obserwowano ptaka z obrączką hodowlaną (SL, MF). Pojaw tego subsaharyjskiego gatunku, pierwszy w regionie, należy uznać za nienaturalny. Obserwacja uzyskała akceptację Komisji Faunistycznej PTZool.

Żuraw *Grus grus*. Duże zimujące stada, liczące około 1000 osobników obserwowano 06.01 w dol. Słudwi i 14.01 na zb. Jeziorsko (BL, RW). Łagodna pogoda sprawiła, że późną jesienią obserwowano w regionie wyjątkowo duże koncentracje żurawi np. 11.11 na Jeziorsku widziano ponad 1600 ptaków (AK).

Ostrygojad *Haematopus ostralegus*. Wiosną odnotowano tylko jeden pojaw 27.04 – 1 os. na zb. Jeziorsko (RW). Jesienią, również na Jeziorsku 21-23.09 (MF), 07 i 20.10 (GK, ŁM) oraz na stawach w Psarach 30.09 i 07.10 (KŚ, ŁM) widziano pojedyncze ptaki.

Szczudłak *Himantopus himantopus*. 13 i 14.05 na stawach w Borowie stwierdzono 2 osobniki (TM, TP).

Szablodziób *Recurvirostra avosetta*. W dniu 07.04 na zb. Jeziorsko k. Tomiśławic obserwowano 7 szablodziobów (APK). Jest to najwcześniejsze wiosenne stwierdzenie, a za-

razem najliczniejsze zgrupowanie tego gatunku wykazane na Ziemi Łódzkiej. Ponadto 27.04 obserwowano 2 os. na stawach w Walewicach (ŁM).

Siewka złota *Pluvialis apricaria*. Najliczniej obserwowana podczas wędrówki wiosennej. 30.03 w dol. Słudwi stwierdzono stado liczące 3200 os. (ŁM). Większość jesiennych obserwacji pochodzi ze zb. Jeziorsko i stawów w dolinie Bzury. Największe zgrupowania stwierdzono: na stawach w Borowie 02.11 – 500 os. (ŁM) oraz na zb. Jeziorsko 03.11 – 800 os. (TM) i 11.11 – 1790 ptaków (AK).

Mornel *Charadrius morinellus*. W dniu 02.09 obserwowano 3 os. na polach k. Popienia w gm. Jeżów (MM, MN).

Kulik mniejszy *Numenius phaeopus*. Odnotowano 5 stwierdzeń gatunku: 12.04 – 1 os. w gm. Nieborów (MM), 22.04 – 2 os. k. Błonia w dol. Neru (PMa), 27.04 – 1 os. k. Złakowa Kościelnego w dol. Słudwi (ŁM) oraz na zb. Jeziorsko 25.06 – 1 os i 05.08 – 2 os (TJ, RW).

Kulik wielki *Numenius arquata*. W dolinie Słudwi 24.06 stwierdzono pewny lęg gatunku – obserwowano parę z młodym (ŁM). Prawdopodobne lęgi (pary zajmujące rewiry i zaniepokojone ptaki) wykazano w pradolinie Bzury i Neru, w pobliżu miejscowości Błonie, Kosew, Zbylczyce, Kaznów i Łęka (PMa). Gatunek dość licznie występował podczas migracji jesiennej i zimą. Na zb. Jeziorsko stwierdzono: 25.08 – 30 os., 06.09 – 45 os., 07.10 – 35 os., 03.11 – 36 os. (AK, ŁM, MWI, TM, GO) oraz 7-14.01 od 25 do 38 os. (AK, BL, MMS).

Szlamnik *Limosa lapponica*. W dniach 21-23.09 na zb. Jeziorsko obserwowano 3 ptaki (RW, MF).

Biegus rdzawy *Calidris canutus*. Stwierdzony tylko na zb. Jeziorsko, gdzie w dniach 28.08-23.09 przebywało od 1 do 3 ptaków (GK, MF, PJ, RW, SP, TP).

Biegus płaskodzioby *Calidris falcinellus*. Dwukrotnie obserwowano pojedyncze osobniki: 18.05 na osadnikach w Tomaszowie Maz. (JT, SK) i 07.09. na zb. Jeziorsko (GK).

Piaskowiec *Calidris alba*. W dniach 01-06.09 jednego ptaka widziano na zb. Jeziorsko (RW, PMI, PJ).

Bekasik *Lymnocyptes minimus*. Zimą i wczesną wiosną po 1-2 bekasiki stwierdzano na stawach w Chociwiu i na Błotach Brudzewickich (SK). Dość późnej wiosennej obserwacji dokonano 10.05 – 1 os. k. Rzeczycy (SK). Najliczniejsze zgrupowanie – 8 ptaków zarejestrowano 24.10 na zb. Jeziorsko (TJ).

Brodziec pławny *Tringa stagnatilis*. Jednego ptaka stwierdzono 22.04 w dolinie Warty k. Pęczniewa (PJ).

Płatkonóg sztyldzioby *Phalaropus lobatus*. W dniach 06-07.11 stwierdzono młodego osobnika na zb. Jeziorsko (PJ, TJ).

Żwirowiec stepowy *Glareola nordmanni*. Ptaka w pierwszorocznym upierzeniu widziano

22.09 na łąkach k.Warty (MB, PH, AK, RW) - akceptacja Komisji Faunistycznej PTZool. Mewa trójpalczasta *Rissa tridactyla*. W dniu 02.11 ptaka w szacie immaturalnej obserwowano na stawach w Chociwiu (SK).

Mewa mała *Hydrocoleus minutus*. Największe zgrupowania stwierdzono tradycyjnie podczas migracji wiosennej: 23.04 – 80 os. na stawach w Borowie (TM), 05 i 09.05 odpowiednio 210 i 200 os. na zb. Jeziorsko (TJ, RW).

Mewa czarnogłowa *Larus melanocephalus*. Obserwowana na zb. Sulejowskim 23.04 – 4 ptaki młodociane (SK) oraz na zb. Jeziorsko – 1 os. immaturalny: 01.05 (TJ) i 08.09-08.11 (MF).

Orlica *Ichthyaetus ichthyaetus*. W dniach 28.03-06.04 na stawach w Sarnowie stwierdzono ptaka w drugorocznym upierzeniu (MF, SL, TM). Tego samego osobnika widziano 14 i 18.08 na zb. Jeziorsko i stawach w Pęczniewie (MF). Również drugoroczny ptak był obserwowany na Jeziorsku od 03.09 do 18.11 (MF, PJ, TJ). Zgłoszenia te uzyskały akceptację Komisji Faunistycznej PTZool.

Mewa żółtonoga *Larus fuscus*. Wiosną stwierdzono 1 ptaka 08.05 na stawach w Walewicach (ŁM). Jesienią obserwowano: młodego osobnika 26.09 na zb. Jeziorsko (MF), dorosłego ptaka 06.10 na zb. Sulejowskim (MW) oraz młodego 05.11 na stawach w Chociwiu (SK).

Rybitwa wielkodzioba *Hydroprogne caspia*. Jedyne obserwacje pochodzą ze zb. Jeziorsko, gdzie w dniach 24.08-05.09 stwierdzano 1-3 ptaki (GK, PJ, RW, SP, TJ, TP).

Rybitwa czubata *Sterna sandvicensis*. Dorosłego ptaka widziano 02.08 na zb. Jeziorsko (TJ, PM, PPO) - akceptacja Komisji Faunistycznej PTZool.

Nur rdzawoszyi *Gavia stellata*. Pojedyncze ptaki stwierdzono zaledwie trzykrotnie: 10.11 w wyrobisku kopalnianym w Brzustowie k. Inowłódza (SK), 11.11 na zb. W Kotlinach (TJ) i 18.11 na zb. Sulejowskim (MKa, MW).

Nur czarnoszyi *Gavia arctica*. Odnotowano jedno stwierdzenie wiosenne – 1 os. 18.05 na zbiorniku w Rawie Maz. (GB). Jesienią najliczniej obserwowany na zb. Jeziorsko – 7 os. 12.11 (TJ).

Pelikan różowy *Pelecanus onocrotalus*. W dniu 01.05 obserwowano młodocianego ptaka na stawach w Borowie (ŁM, PŻ, KŚ, MD) - akceptacja Komisji Faunistycznej PTZool.

Czapla purpurowa *Ardea purpurea*. Dwukrotnie stwierdzono pojedyncze ptaki: 15.04 na stawach w Borowie (TM) oraz 03.08 na stawach śródleśnych koło wsi Łaziska (RW).

Czapla biała *Ardea alba*. W 2018 roku stwierdzono gniazdowanie tylko jednej pary na zbiorniku Jeziorsko (TJ, akceptacja Komisji Faunistycznej PTZool). Najliczniejsze zgrupowania w okresie polegowym odnotowano na zb. Jeziorsko: 25.08 – 120 os., 22.09 – 290 os., 03.11 – 300 os. i 12.11 – 530 os. (AK, RW, TJ) oraz w dolinie Bzury: 14.10 – 114 os. na stawach w Borowie i 12.11 – 185 os. na stawach w Walewicach

(ŁM). Obserwowano również wiele zimujących ptaków, najliczniej: 13-17.01 – 60-70 os. na Warcie poniżej zapory, 14.01-03.02 – 70-100 os. na zb. Jeziorsko (AK, BL, MMS, RW), a także na zb. Sulejowskim 15.01 – 30 os. (MW, SK).

Czapla nadobna *Egretta garzetta*. W dniach 28-30.08 stwierdzono jednego osobnika na zb. Jeziorsko (GK, PJ, SP, TP). Nad Pilicą w Mysiakowcu obserwowano dwa ptaki 30.08 (SK). 1 i 2.09 widziano odpowiednio 2 i 1 os. na stawach w Walewicach (GB, MN).

Orlik krzykliwy *Clanga pomarina*. W dniach 13-30.06 k. Nagórek w dol. Neru koczował młody osobnik (DA, TJ, PM, RS, TM, SD). Ponadto kilkakrotnie obserwowano pojedyncze przelotne ptaki: 13.07 w Waliszewie w dol. Ochni (AK, MN, TP), 21.07 w Walewicach (ŁM) oraz 16.09 w Orłowie w dol. Bzury (KM).

Błotniak stawowy *Circus aeruginosus*. W sezonie 2018 po raz pierwszy na Ziemi Łódzkiej stwierdzono pewne gniazdowanie gatunku w uprawach zbóż. Trzy lęgi miały miejsce na terenie gmin: Bedlno, Kocierzew i Wola Krzysztoporska, a czwarty, prawdopodobny w gm. Chąśno (JM, MW, PD, TP).

Błotniak stepowy *Circus macrourus*. Wiosną, 07.05 obserwowano dwa ptaki w dol. Stądwi (MR). Z okresu migracji jesiennej pochodzą dwa stwierdzenia samców: 15.09 k. Orłowa w dol. Bzury (KM) i 27.09 pod Łęcznem w gm. Sulejów (MKo).

Kania ruda *Milvus milvus*. Między 12.02 i 13.08 w całym regionie dokonano 12 obserwacji pojedynczych przelotnych ptaków (JG, JK, MW, MW, PD, RW, SL, TP, ZW).

Kania czarna *Milvus migrans*. Od 12.04 do 19.08 sześciokrotnie obserwowano pojedyncze migrujące osobniki (AK, GL, JT, MF, SK, TM).

Uszatka błotna *Asio flammeus*. W sezonie 2018 stwierdzono pewne gniazdowanie gatunku w dol. Bzury (GK, TP) oraz prawdopodobny lęg w dol. Neru (KM, TM). Oba stwierdzenia uzyskały akceptację Komisji Faunistycznej PTZool.

Dzięcioł zielonosiwy *Picus canus*. Odnotowano tylko jedną obserwację 15.04 – 1 os. w Rogowie (SLe).

Żółna *Merops apiaster*. Stanowiska lęgowe stwierdzono w żwirowniach na terenie gmin: Rawa Mazowiecka – 3 pary (PB), Parzęczew – 1 para (PD), Dobra – 2 pary (TM, KM).

Kobczyk *Falco vespertinus*. Podczas wiosennej migracji, w przeciwieństwie do poprzednich lat, dokonano zaledwie dwóch obserwacji: 01.05 – 1 os. nad Pilicą pod Sulejowem (MKa, MW) oraz 19.05 – 1 os. w Emilianowie gm. Lubochnia (MMu). Jesienią kobczyk występował liczniej, w tym dwa stwierdzenia dotyczyły 4 ptaków: 02.09 w Słupi k. Skierniewic (MM, MN) i 16.09 pod Kterami w dol. Bzury (KM).

Drzemlik *Falco columbarius*. W całym regionie odnotowano 12 stwierdzeń, z reguły pojedynczych ptaków (ŁM, MD, MKo, SK, TK, TJ, TP).

Sokół wędrowny *Falco peregrinus*. Obserwowany kilkanaście razy niemal wyłącznie na zb. Jeziorsko i w dolinie Bzury (AK, GK, ŁM, MF, MM, MMS, RW, TJ, TP).

02.09 na Jeziorsku stwierdzono młodego sokoła „tundrowego” (MF).

Górniczek *Eremophila alpestris*. Odnotowano tylko jedno stwierdzenie: 11.11 na polach pod Ujazdem widziano 1 osobnika (SC).

Świstunka żółtawa *Phylloscopus inornatus*. 22.10 obserwowano i schwytano 1 ptaka w Mogilnie w gm. Warta (TJ).

Pierwiosnek „syberyjski” *Phylloscopus collybita tristis*. W dniach 18.01 i 16.02 przy wylocie kolektora GOŚ stwierdzono zimującego osobnika (MF, TB). Obserwacja uzyskała akceptację Komisji Faunistycznej PTZool. Jest to pierwsze stwierdzenie tego podgatunku na Ziemi Łódzkiej.

Siwerniak *Anthus spinoletta*. Zimujące ptaki obserwowano 18.01 w dolinie Pilicy – 2 os. w Glinniku i 1 os. w Tomaszowie Maz. (SK). Na osadnikach w Tomaszowie Maz. stwierdzono siwerniaki 21.10 – 3 os. (SK) i 15.12 – 1 os. (JT). Ponadto pojedyncze osobniki widziano 27. i 29.03 na stawach w Sarnowie (MF, SL) i 08.12 na stawach w Borowie (ŁM).

Świergotek rdzawogardły *Anthus cervinus*. W dniu 04.05 obserwowano 2 ptaki w dol. Słudwi (TJ), 14.10 po jednym osobniku stwierdzono w dol. Słudwi i Bzury (ŁM).

Pliszka góraska *Motacilla cinerea*. W okresie lęgowym obserwowano pojedyncze ptaki lub pary nad Pilicą k. Rożenka w gm. Aleksandrów (GK), nad Wartą w Działoszynie (PT) oraz na czterech stanowiskach nad Pilicą i jej dopływami na terenie Spalskiego PK, a następnie stwierdzono rodziny nad Gacią i Słomianką (SK). Pewne gniazdowanie wykazano także nad Nerem w rejonie GOŚ (MJ). W okresie polęgowym młode ptaki obserwowano nad środkową Pilicą i Luciążą, co może sugerować lęgi także w tych miejscach. Zimą pojedyncze osobniki obserwowano: 06.01 nad zb. Jeziorsko (MF) oraz w dniach 23.01- 11.02 przy ujściu kolektora GOŚ (AK, MD, PJ, TJ, TK, TZ).

Pliszka „tundrowa” *Motacilla flava thunbergii*. Dokonano dwóch wiosennych obserwacji: 27.04 – 1 os. na stawach w Psarach (ŁM) i 01.05 – 2 os. na zb. Jeziorsko (TJ).

Krzyżodziób sosnowy *Loxia pytyopsittacus*. W dniu 06.10 w Siedlątkowie stwierdzono dwa samce (MF). Obserwacja uzyskała akceptację Komisji Faunistycznej PTZool. Jest to pierwsze stwierdzenie tego gatunku w regionie.

Rzepołuch *Linaria flavirostris*. Trzykrotnie obserwowano duże zimujące stada: 01.01 – 50 os. pod Puczniewem (MD), 07.01 – 150 os. w Kawęczynie i 23.01 – 50 os. w Sadykierzu (SK). Ponadto 12.11 widziano 60 os. na stawach w Borowie (ŁM).

Czczotka tundrowa *Acanthis hornemanni*. Trzykrotnie w Łodzi schwytano pojedyncze osobniki: 04.03 i 02.10 (TI) i 01.04 (MF). W każdym przypadku uzyskano akceptację Komisji Faunistycznej PTZool.

Śnieguła *Plectrophenax nivalis*. Odnotowano tylko jedno stwierdzenie: 08.11 – 23 ptaki na polach pod Puczniewem (MF).

Wójkik *Phylloscopus trochiloides*. Stwierdzono dwa śpiewające samce: 22.05 w Konewce k. Spały oraz 30.05 w Rawie Mazowieckiej (SK).

Mucholówka białoszyja *Ficedula albicollis*. Dwukrotnie obserwowano samce: 05.05 na zb. Jeziorsko koło Mikołajowic (TJ) i 12.05 w rez. Spała (GB, MN, PB, SK).

Lista obserwatorów: AK – Anna Kleszcz, APK – Agnieszka i Piotr Kępka, AS – Andrzej Słaby, BL – Bartosz Lesner, DA – Dariusz Anderwald, GB – Geoff Boulton, GO – Grzegorz Orłowski, GK – Grzegorz Kielnierowski, GKa – Grzegorz Kaczorowski, GL – Grzegorz Limburski, GS – Grzegorz Sawicki, JG – Jadwiga Goniewicz, JD – Józef Dukąła, JK – Jakub Krysicki, JM – Jarosław Matusiak, JS – Jarosław Synowiecki, JT – Jacek Tabor, KM – Krzysztof Myśliwiec, KMu – Krystyna Musiał, KŚ – Kamil Ślusarski, ŁM – Łukasz Matyjasiak, MB – Michał Borowik, MDł – Marek Długosiewicz, MD – Michał Dobrski, MF – Marcin Faber, MJ – Marcin Janiak, MK – Maciej Kamiński, MKa – Marcin Kaźmierczak, MKo – Marcin Kociniak, MM – Michał Maniakowski, MMS – Marzena i Michał Staneccy, MMu – Mariusz Mucha, MN – Mirosław Nowicki, MR – Michał Rycak, MW – Marcin Wężyk, MWi – Maciej Wieczorek, MWI – Magdalena Wielik, MWr – Magdalena Wroniszewska, PD – Piotr Dębowski, PH – Paweł Hermański, PJ – Przemysław Jura, PM – Piotr Minias, PMa – Piotr Majchrzak, PMI – Piotr Malik, PP – Przemysław Pasikowski, PPo – Patrycja Podlaszczuk, PT – Przemysław Tasarz, PŻ – Paulina Żabka, RS – Ryszard Sasiadek, RW – Radosław Włodarczyk, SC – Szymon Czyżewski, SD – Sławomir Dąbrowski, SK – Szymon Kielan, SL – Sylwester Lisek, SLe – Stefan Lewandowski, SP – Stanisław Pluta, TB – Tomasz Błaszczuk, TI – Tomasz Iciek, TJ – Tomasz Janiszewski, TK – Tomasz Kłys, TM – Tadeusz Musiał, TP – Tomasz Przybyliński, TZ – Tomasz Ziółkowski, ZK – Zbigniew Kołodzki, ZW – Zbigniew Wojciechowski

Akcja liczenia zimujących ptaków wodno-błotnych w Regionie Łódzkim w 2019 roku

Adam Kaliński

Katedra Zoologii
Doświadczalnej
i Biologii Ewolucyjnej
Uniwersytet Łódzki

W dniach 12. - 27. stycznia 2019 odbyła się tradycyjna akcja liczenia ptaków wodno-błotnych oraz szponiastych w dolinach największych rzek Regionu Łódzkiego. Liczeniem objęto około 280 km dolin rzecznych, zbiorniki zaporowe: Jeziorsko, Sulejowski, oraz zbiorniki KWB „Bełchatów”. Podobnie jak w poprzednich latach, niektóre z kontrolowanych odcinków weszły w skład ogólnopolskiej akcji – Monitoringu Zimujących Ptaków Wodnych. Tegoroczne liczenie odbywało się w sprzyjających warunkach terenowych. Stany wód większości kontrolowanych rzek i zbiorników były niskie bądź średnie. Warunki pogodowe były zazwyczaj dobre bądź bardzo dobre a temperatury sprawiły, że zbiorniki Jeziorsko, Sulejowski i rzeki były tylko częściowo zamrożone.

Bieżący sezon nie był tak dobry pod względem zimowania ptaków w naszym regionie jak rok ubiegły, bowiem zaobserwowano ponad 47 tysięcy osobników ptaków wodno-błotnych i szponiastych należących do 45 gatunków. Jest to wartość znacznie niższa od stwierdzonej w poprzednim sezonie. W roku 2017 szczególnie dużo zimujących ptaków przebywało w dolinie Warty, zwłaszcza na zbiorniku Jeziorsko i na odcinku Warty poniżej zbiornika. Zimowało tam ponad 65% ogółu odnotowanych osobników. Ponadto, ptaki zimowały licznie na Bzurze, Nerze, zbiorniku Sulejowskim oraz na Pilicy poniżej tamy.

Tradycyjnie najliczniej zimującym gatunkiem w naszym regionie była krzyżówka, której stwierdzono ponad 19 tysięcy osobników (niemal 66% ogółu zimujących ptaków). Prawie równie liczne były zimujące gęsi, głównie gęsi zbożowe, których większość zimowała w rejonie zbiornika Jeziorsko. Warto też zwrócić uwagę na licznie w tym sezonie stwierdzane, kormorany, gągoły, nurogęsi i łabędzie nieme, przy czym wszystkie one zimowały w tym roku znacznie mniej licznie niż w roku ubiegłym. Podobnie jak w poprzednim sezonie bardzo licznie zimowały żurawie bo w liczbie ponad 2 tysięcy osobników. Znakomita większość z nich przebywała na zbiorniku Jeziorsko. Tradycyjnie już także zbiorniki przy KWB i elektrowni „Bełchatów” były w tym roku ważnym miejscem zimowania, stwierdzono tam prawie 2 tysiące osobników, ponad czterokrotnie więcej niż w roku ubiegłym (J. Dymitrowicz). Zestawienie liczebności poszczególnych gatunków na rzekach i zbiornikach naszego regionu przedstawia Tabela 1.

Rok 2019 obfitował w obserwacje ciekawych, widywanych o tej porze roku w naszym regionie sporadycznie i rzadko ptaków. Wśród najciekawszych wymienić należy wyjątkowe stwierdzenia bekasika oraz kszyka (po 1 os., Ner, P. Minias i B. Lesner), gatunków, które zimują w naszym kraju bardzo rzadko. Z rzędu blaszkodziobych obserwowano łabędzie małe (7 os., zb. Sulejowski, M. Wężyk i Sz. Kielan), krakwy (3 os., Ner, P. Minias i B. Lesner i 2 os., zb. Sulejowski, M. Wężyk i Sz. Kielan), rożeńce (4 os., zb. Jeziorsko, B. Lesner, A. Kleszcz, T. Janiszewski, P. Minias, 1 os., Bzura, T. Musiał), bernikle kanadyjskie (10 os., Pilica, Sz. Kielan). Dość licznie zimowały w regionie świstuny, 12 osobników stwierdzono na zbiorniku Sulejowskim i Pilicy, 2 pozostałe na Jeziorsku. W trakcie liczenia stwierdzono jeden z gatunków kaczek morskich stosunkowo rzadko zimujących na śródlądziu (1 os. uhli widziany przez Sz. Kielana na Pilicy poniżej tamy zbiornika Sulejowskiego). Na szczególną uwagę zasługuje także obserwacja rzadko widywanego zimą wodnika dokonana na Nerze przez J. Krajewskiego. Najliczniej obserwowanym ptakiem szponiastym był myszołów zwyczajny, znacznie mniej licznie obserwowano myszołowy włochate. Stwierdzono również nieliczne jastrzębie, krogulce i pustułki. W bieżącym sezonie stwierdzono aż 55 zimujących bielików. Najciekawszą tegoroczną obserwacją jeśli chodzi o ptaki szponiaste było stwierdzenie drzemlika (1 os., Warta, T. Błaszczuk). Na szczególną uwagę zasługują także wyjątkowo licznie odnotowane błotniaki zbożowe, których zaobserwowano aż 9 w dolinach Bzury, Warty i Neru.

Tegoroczne liczenie zimujących ptaków nie mogłoby odbyć się bez pomocy licznej rzeszy obserwatorów. Lista wszystkich Koleżanek i Kolegów uczestniczących w tej akcji znajduje się w Tabeli 2. Wszystkim uczestnikom gratulujemy owocnych obserwacji i dziękujemy za ogromny wysiłek włożony w tegoroczne liczenie i poświęcenie swojego czasu. Zapraszamy na kolejne liczenie w przyszłym roku.

Gatunek	Warta	Zb. Jezierisko	Ner	Zb. przy KWB Betchatów	Bzura	Pilica	Zb. Sulejowski	RAZEM
Krzyżówka	3.598	2.039	5.044	1.570	5.388	1.172	1.130	19.941
Gęsi nrozp	600	15.000			182			15.782
Kormoran	1.891	65	21	13	100	70		2.160
Żuraw	33	2.000	47		3	2		2.085
Gęś zbożowa	996		27					1.023
Gągoł	70	202	2	47	1	541	73	936
Nurogęś	188	227	40	72	90	118	143	878
Łabędź niemy	219	15	115	26	22	148	163	708
Gęgawa	139	487			27			653
Cyraneczka	1	276	198	23	17	2	18	535
Mewa srebrzysta/ białogłowa	51	422	1			6	10	490
Czapla siwa	250	125	14	4	47	15	19	474
Gęś białoczelna	280							280
Głowienka		270		2			3	275
Śmieszka	64	188		5				257
Czernica		72		141		12	12	237
Łyska	27	20	1	69	1	8	22	148
Mewa siwa	24	121					1	146
Czapla biała	80	5	1		18	7	1	112
Łabędź krzykliwy	4	19		1			51	75
Perkozek	16		1	15	3	17	7	59
Bielaczek	4					1	16	21
Zimorodek	6		7		3		2	18
Świstun		2				1	11	14
Bernikla kanadyjska						10		10
Kulik wielki		9						9
Kokoszka		1	3	4				8

Tabela 1. Liczebność ptaków zimujących w Regionie Łódzkim w styczniu 2019 roku.

Gatunek	Warta	Zb. Jeziorsko	Ner	Zb. przy KWB Bełchatów	Bzura	Pilica	Zb. Sulejowski	RAZEM
Łabędź mały							7	7
Rożeniec		4			1			5
Krakwa			3				2	5
Uhla						1		1
Perkoz dwuczuby				1				1
Płaskonos							1	1
Wodnik			1					1
Bekasik			1					1
Kszyk			1					1
RAZEM	8.541	21.569	5.528	1.993	5.903	2.131	1.692	47.357
PTAKI DARPIEŻNE								
Myszołów	32		53		134	4		222
Bielik	22	17		1	6	5	4	55
Pustułka	3		9		4			16
Srokosz	4		3		3			10
Błotniak zbożowy	2		2		5			9
Krogulec	2		3		1	2		8
Myszołów nrozp.			5					5
Myszołów włochaty	1		2		2			5
Jastrząb	1				1			2
Drzemlik	1							1
RAZEM	68	17	77	1	156	11	4	334

Tabela 1. Liczebność ptaków zimujących w Regionie Łódzkim w styczniu 2019 roku.

Lista uczestników liczenia ptaków wodno-błotnych 2019:

Adam Kaliński, Andrzej Słaby, Anna Kleszcz, Bartosz Lesner, Dawid Ryżlak, Jacek Dymitrowicz, Jakub Adamiak, Jakub Krysicki, Jarosław Krajewski, Jarosław Wawrzyniak, Krzysztof Trepka, Marcin Markowski, Marcin Wężyk, Mateusz Cichy, Michał Gładalski, Piotr Minias, Radosław Włodarczyk, Rafał Kowalczyk, Sławomir Marczak, Sylwester Lisek, Szymon Adamiak, Szymon Kielan, Tadeusz Musiał, Tomasz Błaszczuk, Tomasz Janiszewski, Tomasz Zadworny, Wojciech Pawenta

Obóz ornitologiczny na zbiorniku Jeziorsko w 2018 roku

Maciej Kamiński

Sekcja Ornitologiczna
SKNB UŁ

Jubileuszowy, 30. obóz ornitologiczny nad Jeziorskiem rozpoczął się 11 sierpnia. Ale, aby godnie przygotować się do tej szlachetnej rocznicy, już na początku lipca dokonaliśmy przeglądu wacków, służących do chwytania ptaków wodno-błotnych. Dzięki temu uniknęliśmy niepotrzebnego transportowania uszkodzonych lub zdekompletowanych pułapek. W roku 2018 poziom wody na zbiorniku Jeziorsko był wyjątkowo niski. Chociaż miało to negatywny wpływ na sukces lęgowych rybitw rzecznych, to rozbudzało nadzieje na dobre wyniki podczas obozu. Gdy rozpoczynaliśmy obóz, Wielka Zatoka była już opróżniona z wody, więc pułapki zostały rozstawione przed linią wierzb, na północ od obozu. W dniu rozbijania obozu wolontariusze stawili się bardzo licznie, dzięki czemu udało nam się w ciągu jednego dnia nie tylko rozłożyć obóz, ale również rozstawić wszystkie wacki i rozpocząć obrączkowanie.

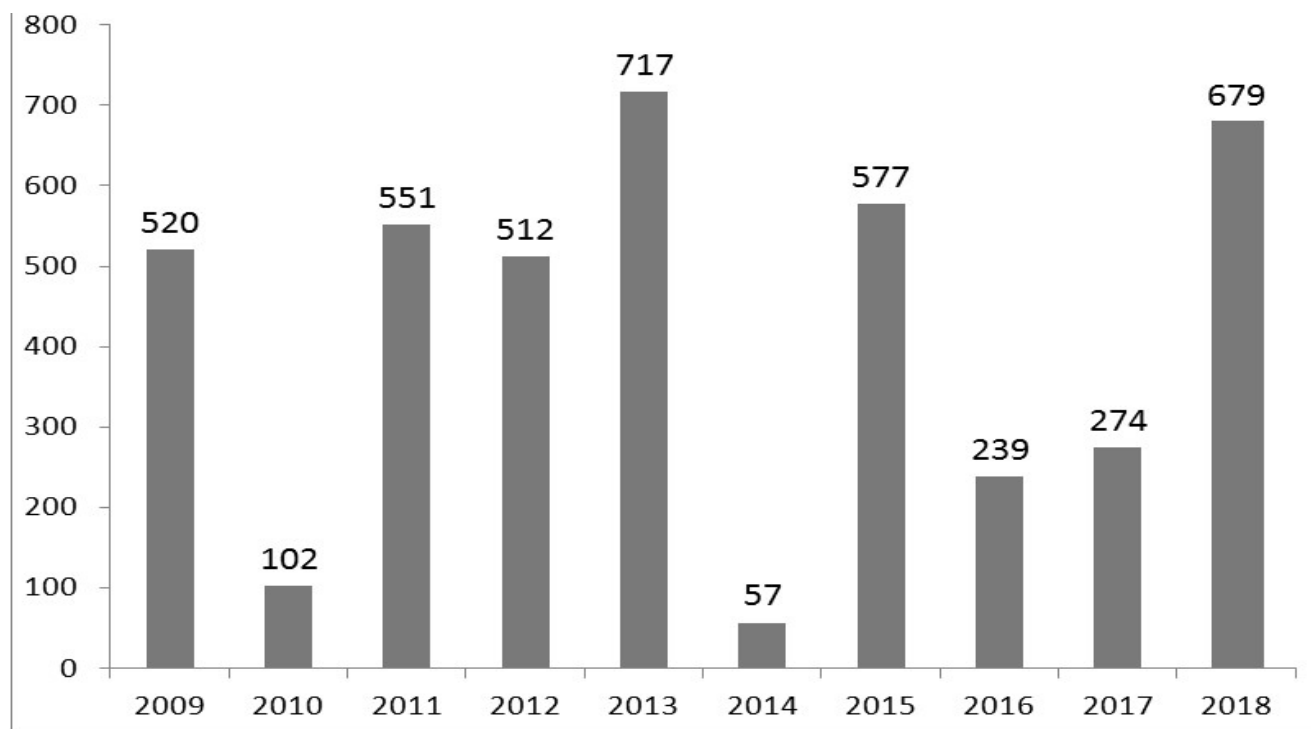
Podobnie jak w 2015 roku, kiedy również poziom wody w zbiorniku był tak niski, że pułapki stały poza Wielką Zatoką, ptaki siewki chwytaly się znakomicie. W tym roku zaobrączkowaliśmy 679 ptaków wodno-błotnych (tabela 1.), co stanowi najlepszy wynik od 5 lat (rycina). Dominującym gatunkiem był kszczyk, stanowiący 57% zaobrączkowanych ptaków „wackowych”. Na podium znalazł się tradycyjnie łączak (21,5%) oraz cyraneczka (7,5%). Pewnym rozczarowaniem była bardzo niewielka liczba schwytych biegusów. Najciekawszym zaobrączkowanym gatunkiem był perkoz dwuczuby, który znalazł się w wacku 4 dnia obozu. Dzięki pomocy Bartosza i Emilii Lesnerów, rozpoczęliśmy wymianę części starych pułapek na nowe. Od początku września poziom wody zaczął opadać w szybkim tempie, z powodu spuszczenia wody, przez tamę zbiornika. Wymusiło to bardzo częste przestawianie pułapek, aby nadążyć za przesuwaną się granicą wody. 16 września spakowaliśmy wacki i zakończyliśmy nasze działania na terenie rezerwatu.

Ptaki wróblowe i inne, chwypane w sieci ornitologiczne także dopisały. Złapaliśmy 856 osobników z 45 gatunków. Oznacza to wyraźny wzrost, w porównaniu z poprzednim rokiem, nie tylko pod względem liczby ptaków, ale także bogactwa gatunków. W roku poprzednim było to 517 ptaków z 34 gatunków. Najliczniejsze gatunki to kapturka (183 osobników), rudzik (99), bogatka (85), pierwiosnek (73) i pliszka żółta (71). Dzięki postawieniu sieci w poprzek kanału udało nam się zaobrączkować także 33 zimorodki, a dzięki pułapkom zatraskowym ustawionym na wackach również 4 błotniaki stawowe i jednego jastrzębia.

Zaobraczkowane podczas ostatniego obozu ptaki dostarczyły 10 wiadomości powrotnych. Niestety, wszystkie pochodzą od ptaków zastrzelonych. Dwie cyraneczki zostały zastrzelone w północnych Włoszech, a jedna w zachodniej Francji. Pozostałe wiadomości dotyczą kszyków. Cztery zastrzelono we Francji (trzy na południu, jednego nad Kanałem La Manche), a trzy we Włoszech (dwa na północy i jednego pod Neapolem). Mieliliśmy również kontrolę bogatki i trznadła zaobraczkowanych na naszym obozie w roku poprzednim, udało się także ponownie złapać kszyka, zaobraczkowanego nad Jeziorskiem w roku 2016. Po raz kolejny schwytaliśmy także siewkę, zaobraczkowaną wcześniej na obozie Grupy Badawczej Ptaków Wodnych KULING w ujściu Wisły. Tym razem był to krwawodziób. Ptaka zaobraczkowano 27 sierpnia, a 7 września został sfotografowany nad Jeziorskiem przez Michała Ludwiczaka. Dwa dni później, krwawodziób został schwytany.

30. Obóz Jeziorsko wspomogła swą obecnością liczna rzesza wolontariuszy, dzięki czemu nie było żadnych problemów z niedoborami załogi. Uczestnicy przybywali do nas z całej Polski. Po raz kolejny Obóz Jeziorsko odwiedziły osoby przygotowujące się do uzyskania licencji na obrączkowanie ptaków. Wygląda na to, że nasz obóz zdobył sobie renomę miejsca, które warto odwiedzić przygotowując się do kursu obrączkarskiego.

Przez 30 lat obrączkowania ptaków nad Jeziorskiem zmianie uległ sam zbiornik, obóz i jego cele, oraz tworzący go ludzie. Bez cienia wątpliwości Sekcji Ornitologicznej SKNB UŁ udało się stworzyć tradycję, z której możemy być dumni i którą warto pielęgnować. Bardzo serdecznie dziękuję wszystkim, którzy uczestniczyli w ostatnim obozie i poświęcili dla niego swój wysiłek i czas. Dziękuję również wszystkim, którzy współtworzyli Obóz Jeziorsko przez ostatnie 30 lat jego funkcjonowania.

Rycina I. Wyniki obrączkowania ptaków siewkowych wodno-błotnych na zbiorniku Jeziorsko w ostatnich 10 latach.

Biuletyn Faunistyczny Polski Środkowej

GATUNEK	2014	2015	2016	2017	2018
Łęczak	1	172	58	71	146
Kszyk	48	344	111	50	389
Piskliwiec	-	5	1	13	49
Batalion	-	10	11	16	17
Biegus zmienny	-	18	21	58	2
Czajka	-	-	3	11	-
Biegus malutki	-	8	11	5	-
Krwawodziób	-	4	-	1	10
Sieweczka rzeczna	-	7	-	3	5
Biegus krzywodzioby	-	1	5	11	-
Samotnik	-	-	1	10	3
Sieweczka obrożna	-	-	1	2	2
Kwokacz	-	1	2	2	1
Biegus mały	-	3	3	1	2
Brodziec śniady	-	1	1	2	-
Biegus rdzawy	-	-	1	1	-
Kamusznik	-	2	-	-	-
Siewnica	-	1	-	-	-
Kulik wielki	-	-	-	2	-
Siewka złota	-	-	1	-	-
Cyraneczka	1	16	14	11	51
Cyranka	3	1	-	-	1
Krzyżówka	1	-	-	-	-
Kropiatka	2	-	1	1	-
Bączek	2	-	-	-	-
Wodnik	1	-	-	-	-
Perkoz dwuczuby	-	-	-	-	1
RAZEM	59	594	246	271	679

Tabela 1. Wyniki chwytań ptaków wodno-błotnych siewkowych na zbiorniku Jeziorsko w latach 2014-2018.

Biuletyn Faunistyczny Polski Środkowej

GATUNEK	liczba	GATUNEK	liczba
Kapturka	183	Brzęczka	2
Rudzik	99	Potrzos	2
Bogatka	85	Remiz	2
Pierwiosnek	73	Jastrząb	1
Pliszka żółta	71	Słownik szary	1
Modraszka	58	Brzegówka	1
Pliszka siwa	54	Dymówka	1
Rokitniczka	19	Świergotek drzewny	1
Cierniówka	18	Kwiczół	1
Czarnogłówka	17	Strumieniówka	1
Zięba	10	Szpak	1
Raniuszek	8	Strzyżyk	1
Muchołówka żałobna	8	Śpiewak	1
Trzcinniczek	5	Dzięciołek	1
Świstunka leśna	5		
Trznadel	5		
Błotniak stawowy	4		
Gąsiorek	3		
Muchołówka szara	3		
Trzciniak	3		
Piegża	3		
Pleszka	3		
Kos	2		
Łozówka	2		
Sójka	2		
Świerszczak	2		
Zaganiacz	2		

Tabela 1. Wyniki chwytań ptaków wróblowych i pozostałych na zbiorniku Jeziorsko w roku 2018.